

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 "
četrt leta 2 "
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Pomnožitev in razširjenje slovanskih ljudskih šol v Istri.

— Da imajo Slovenci in Hrvati v Istri premalo ljudskih šol, je že znano, in ni naš namen o tem razpravljati. Tudi, da je temu vzrok deželni odbor v Poreču, je obče znano. Deželni odbor velja za vzdrževalca ljudskih šol, akoravno on le gospodari z denarjem, ki ga je ljudstvo vplačalo, in akoravno mu morajo pri tem pomagati občine. Občine morajo napravljati in vzdrževati šolska poslopja, občine morajo napravljati in vzdrževati šolsko opravo. Vendar pri vsaki ustanovitvi, nove in pri vsaki razširitvi že obstoječe šole, hoče imeti deželni odbor prvo in zadnjo besedo. Naj bi bilo že to, ako bi bil deželni odbor pravičen in nepristranski, a je ravno nasprotno. Ako prosi občina za italijansko šolo, išče deželni odbor na vsak način, kako bi napravil, da bi veljali vsaj navidezno oni pogoji, ki jih zahteva zakon za ustanovitev ali razširitev šole, a ravno nasprotno je, ako prosi občina za slovensko ali hrvaško šolo. Takrat dobi deželni odbor vse zakonite in še mnogo nezakonitih zaprek in če mu vse to ne pomaga, zapoje staro pesem o pomanjkanju denarja. Deželni odbor kot vzdrževatelj šol je dolžan skrbeti, da dobi ljudstvo dovolj ljudskih šol v svojem materinem jeziku, zakaj le od takih je pričakovati, da bodo imele kaj uspeha. Deželni odbor istrski dela ravno nasprotno, za slovanske ljudske šole nima denarja, ker ga razmeta za brezpotrebne italijanske srednje šole in za podporo „Legi nazionale“. Iz tega je razvidno, kako težko je doseči v Istri ustanovitev katere nove ali pa razširitev katere že obstoječe slovanske ljudske šole.

Namenili smo se zaradi tega pojasniti določila glede ustanovitve novih in glede razširitve že obstoječih ljudskih šol, ker ako se nastopi po zakonitih določbah, je mogoče, da

se prisili deželni odbor do ustanovitve nove ali do razširitve že obstoječe šole, drugače je ves trud zaman.

Glede ustanovitve novih ljudskih šol odreja § 59. držav. zakona z dne 2. maja 1883, da ima urediti deželna zakonodajna oblast, vendar pa določuje, da se je pri tem držati podlage, da je povsod ustanoviti ljudsko šolo, kjer je v krogu ene ure hodá po petletni povprečnici 40 otrok zrelih za šolski obisk in ki bi morali obiskovati nad 4 km oddaljeno šolo. Proti temu določilo se mnogokrat greši, ker se vzame za podlago 4 km. Na lepi, ravni cesti res lahko prehoji otrok v 1 uri 4 km poti, a če upoštevamo, da morajo otroci plezati mnogokrat po grdih, strmih stezah, po katerih niti odrasel človek ne prehoji v 1 uri 4 km poti, spoznamo kaj pogrešek. Državni zakonodajalec je to pregledal in najbrže zaradi tega postavil za podlago določilo v obsegu 1 ure hodá.

Deželni zakonodajalec je izvršil po navedenem paragrafu mu naloženo ureditev z zakonom z dne 30. marca 1870, št. 20, in določil:

§ 1. Javno ljudsko šolo je ustanoviti povsod, kjer je v eni vasi ali več seliščih po petletni povprečnici v obsegu 1 ure hodá najmanj 40 otrok, ki imajo do bližnje šole več kot 1/2 milje. (1 milja = 7.586 km.)

§ 2. Kjer so v tem obsegu lokalne razmere, da periodično nastajajo take, da večkrat ali dalj časa obtežujejo otrokom šolski obisk, je nastaviti na primernem kraju ekspozituro, vsaj za neugodni čas ali v posebnem slučaju odrediti, da prihaja poučevati podučitelj vsaj tri dni na teden v dotični kraj. Ekspozitura je del one šole, na kateri je nastavljen podučitelj.

§ 3. Kakor hitro dovoljujejo sredstva onega, ki je dolžan ustanoviti in vzdrževati to šolo, je ekspozituro izpremeniti v samostojno šolo.

Tu so določila, na podlagi katerih se ima ustanavljati nove ljudske šole. Torej je razvidno, da mora biti petletno povprečno šte-

vilo šoloobveznih otrok 40. Razvidno je, da ne sme biti v bližini uro hodá nobene šole, ki bi jo ti otroci bili dolžni obiskovati, ali pa morajo biti take razmere, da dalje časa v letu ne morejo obiskovati dotične šole.

Nastane vprašanje, kdo naj zahteva ustanovitev nove šole?

Zahtevati šolo imajo pravico oni starši, ki imajo za šolo godne otroke. Oni vložijo prošnjo, oni jo podpišejo in oni dokažejo, da znaša petletna povprečnica šoloobveznih otrok 40. Proti temu se mnogokrat greši. Že pred 10 leti je prosila neka občina po poslancu za ustanovitev šole, a še danes ni niti odgovora na to prošnjo. Ako bi se pritožil poslanec zaradi tega, mu lakonično povedo, da on ni opravičen za to.* Torej prošnjo naj podpišejo očetje ali njih namestniki tačas šoloobveznih otrok. Prošnjo je najbolje, da se jo pošlje okrajnemu šol. svetu, ki jo pošlje s svojim poročilom deželnemu šol. svetu. Ta mora razpravljati o nji in staviti deželnemu odboru predlog, da se ustanovi šola, se razume, če so v zakonu zahtevane razmere.

§ 7. prej navedenega dež. zakona določuje, da se mora določiti komisijsko vse okolnosti za ustanovitev šole. K tej komisiji je povabiti vse interesirance, če je treba tudi na lice mesta. Deželni odbor nikdar ne zamudi, da bi ne poslal k tej komisiji takšnega pooblaščenca, ki na vsak način izkuša vloviti starše k temu, da dovoli, da se bo na slovanski šoli poučevala italijanščina vsaj kot predmet. Starši, bodite previdni! Komisijski zapisnik je podlaga vsemu daljnemu postopanju zaradi ustanovitve šole in če ste se količkaj vdali, je to gotovo v zapisniku in gotovo se bo zahtevalo od vaših otrok, da trajajo čas z italijanščino na škodo drugim predmetom. Zastopnik dežel. odbora nima nič vprašati glede učnih predmetov in tudi ne glede jezika. Glede tega določuje § 6. drž. zakona z dne 14. maja 1869, da ima določiti v zakoniti meji deželna šol. oblast, a

*) Kakor na Kranjskem!

Uredn.

šolsk. in učni red z dne 29. septembra 1905 v § 2: „Ako bi bilo v posameznih primerih potrebno izdati posebno določbo o učenem jeziku in o pouku v kakem drugem deželnem jeziku po § 6. drž. zakona o ljudskih šolah, se morajo poprej poizvedeti vse okolnosti, ki pridejo v poštev in povprašati vsi, ki vzdržujejo šolo, zlasti zastopniki občine ali deloma v šolanih občin, šolskega okraja in dežele.“ Iz tega je razvidno, da nima nič povpraševati zastopnik deželnega odbora in naj povedo interesenti. Ako se je pokazalo pri komisijem pregledu, da je šola res potrebna, ustanoviti se mora, razume se, da je dolžna občina priskrbeti potrebno poslopje in šolsko opravo.

Ne moremo si kaj, da bi ne opomnili, da izkuša deželni odbor zmanjšati število šoloobveznih otrok s tem, da gleda, kateri otroci imajo domovno pravico v dotični občini, a druge vse odšteje. Tudi ta izgovor dežel. odbora je piškav, ker § 10. dež. zakona z dne 30. marca 1870, št. 20, določa, da se mora zagotoviti pouk vsem v šolskem okolišu bivajočim otrokom. Torej tu ne odločuje domovinstvo.

Če se po teh določenih postopa, bo gotovo deželni odbor iskal še drugih ovinkov, da bi se ognil ustanovitvi, a če so šolske oblasti le količkaj pravične, mu jih morajo same zavrniti, a če tega ni, da se vsaj drž. poslanec gotovo podlago, da lahko vprašajo ministra za bogočastje in uk, zakaj ne skrbi, da se vrši deželne in državne šolske zakone tudi v Istri, ker drugače je brezpomemben oni člen vsakega šol. zakona, ki pravi: „Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročena izvršitev tega zakona.“

Na ta način je mogoče, da se izsili ustanovitev enorazrednice ali ekspoziture. Zadovoljiti se je, ako je le slednja, ker se deželni odbor izgovarja o pomanjkanju denarja. § 3. prej navedenega zakona določuje, da se ima razširiti tako šolo v samostojno, kakor hitro dovoljujejo sredstva onega, ki je dolžan vzdr-

LISTEK.

† Anton Mažgón.

Ni bil sicer učitelj, a bil je na tem, da bi bil vstopil v ta nesrečni stan... Ostal je vendar do konca svojih dni prijatelj učiteljstva in šole... Bil je, rekel bi, rojen — žurnalista. Midva sva bila s šolca, in v 3. gimnazijalki v Gorici sva sedela skupaj v klopi... Bila sva prijateljca, sorodni si duši... Dočim sem jaz takrat že „pisateljaval“, je on pošiljal opoprane dopise v politiške liste... Živ krst ni vedel kdo je oče tem dopisom. Kakor rečeno: rojen žurnalista.

Kasneje sva vstopila z Mažgónom v preparandijo v Gorici. Dovršil je tu dva tečaja. Potem je moral zapustiti zavod, kot žrtve neke intrige... Vstopil je kot prostovoljec k vojakom, z odliko dovršil kadetno šolo in postal častniški namestnik. A tudi kot vojaku mu ni bila sreča mila. Moral je ostaviti ta stan in se je posvetil povsem žurnalistiki.

Zapleten je bil v afero, da ga je iskala oblast. Tedaj sem jaz služboval v Begunjah pri Cerknici. — Nekega popoldne sem sedel

pri klavirju ter „fantaziral“. Nekdo potrka na vrata in — Anton Mažgón vstopi. „Drugega te ne prosim“, je dejal bled in s trepetočim glasom, „kakor daj mi jesti in piti, zakaj že dva dni nisem okusil nič gorkega!“ —

Takoj sem poklical svojo soprogo, ki je narezala gnjati in sira ter postavila na mizo liter rebule. Potem je ulovila tolstega petelina in ga pripravila.

In tedaj sva z Mažgónom govorila veliko veliko... In solze so nama lile iz oči... „Moj Bog!“ sem vzkliknil, „kako je škoda zate, ki si tak talent. Ti bi bil zdaj lahko nadporočnik ali celo stotnik!“ — „Kaj, stotnik? — Tudi m a j o r,“ je odgovoril ponosno. „Ali usoda, usoda, sovražna mi usoda, dragi Janko!“ Tako je jadikoval in pomolčala sva oba v nemem ganotju...

In potem sem ga spremil po stranskih potih na Rakek na postajo. Ganjen se je poslovil od mene rekoč: „Z Bogom, Janko! Do vidova v boljših razmerah!“ —

A nisva se videla več! Zdaj pa mi je došla žalostna vest, da je umrl nagle smrti, padši po stopnicah v neki gostilnici v Gorici. Ob padcu mu je počila lobanja in umrl je v malo urah, ne da bi se zavedel...

Mažgón je bil mojih let. Bil je jako nadarjen človek. Govoril in pisal je slovenski, laški, hrvaški, nemški in francoski. A njegova „najmočnejša“ stran je bila nemščina in nemška literatura. Pač je v tem jeziku največ bral. Bil je sotrudnik več nemških časnikov, nekaj časa tudi sourednik „Triester Zeitung“, a na posled tudi dopisnik „Edinosti“. — Obenem je bil tudi tajnik podgorskega grofa Attemsa.

Mažgón se je kot kadet udeležil okupacije Bosne l. 1878. Tu se je tako hrabro nosil, da je s svojim pogumom rešil Banjaluko, streljaje z enim topom na Turke, razrušivši jim neko kulo, ki so se v nji bili vgnezdili.

Vzlic tej dokazani hrabrosti ni Mažgón dosegel nikakega priznanja, kar ga je močno bolelo...

Mažgón je bil rodom iz Čerknega na Tolminkem. Zavedal se je vedno svoje narodnosti ter je bil odločen narodnjak. Imel je burno življenje za seboj in bridko je moral čutiti, kako resnične so besede S. Jenkove:

Gorje, ki zatajiti
prisiljen voljo in sreč,
bedakom posoditi
čas mora, glavo in roke...

Čast njegovemu spominu! Have anima candida!
Janko Leban.

Et meminisse juvat.

Naznanili ste že v svojem listu, da je naučno ministrstvo nakupilo Janko Lebanovega „Čehovina“ za slovanske ljudske šole na Kranjskem. Prav je, da se je možu dalo priznanje, dasi je to priznanje prav skromno in mu je došlo dokaj kasno. Ob tej priliki bo Tovariševe čitatelje gotovo zanimalo nekaj črtic o Lebanovem Čehovinu. Leta 1895. je Janko Leban priobčil nemško knjižico „Andreas Freiherr von Čehovin, k. k. Artillerie-Hauptmann. Ein österreichischer Held“. Knjiga je obudila po vsej Avstriji veliko pozornost. Vsi avstrijski nemški listi so jo pohvalno omenjali. Nadvojvoda Ludovik Viktor je naročil 20 krasno vezanih izvodov, minister Gautsch je po svojem tajniku pisal pisatelju itd. Veteransko društvo v Gorici pa je Lebanu poslalo priznavalno pismo. Posebno pohvalno je poročal o „Čehovinu“ dunajski vojaški list „Die Vedette“, ki mu je posvetil dne 5. januarja 1896. kar cel feljton z naslovom: „Aus der Kriegsgeschichte: Die höchsten Auszeichnungen für Tapferkeit.“ Članek završuje s temi besedami: „Die dem Andenken des Helden gewidmete Publikation

ževati šolo. Istrskemu deželnemu odboru lahko dokažemo, da mu dovoljujejo sredstva, ker jih ima toliko, da lahko vzdržuje šole in zavode, ki jih ni dolžan vzdrževati in da lahko podpira „Lego nazionale“. Torej sredstev je na razpolago in deželni odbor mora skrbeti za ono, zakar je obvezan skrbeti.

Prigodi se, da se ustanovi le enorazrednica, akoravno je še več kot 100 otrok. Tudi to naj nas ne straši, ker šola se bo po preteku treh let morala razširiti v dvorazrednico ali večrazrednico, zakaj § 11. državnega zakona z dne 2. maja 1883 se glasi:

„Število učiteljev v vsaki šoli se ravna po številu učencev.

Ako bode tri leta zapored v kateri šoli povprek vzemši pri celodnevem poučevanju po 80 učencev, se mora brezpogojno poskrbeti še za drugega učitelja in tako za tretjega, če to število naraste na 160 ter je treba po tem razmerju še dalje pomnoževati število učiteljev. Pri poldnevem poučevanju je računati po 100 učencev na enega učitelja.“

Iz tega je razvidno, da je treba dokazati, da je pri poldnevem obisku v šoli nad 100 otrok, a pri celodnevem nad 80. Kdo bo to dokazal? Pri tem ni potreba, da se starši trudijo, ker dolžnost je, da vodstvo šole to dokaže. Vodstvo predloži okrajnemu šol. svetu zadnje tri „Razrednice“, na podlagi katerih dokaže z izkazom, da je bilo v zadnjem triletnju po § 11. zahtevano število otrok. V izkazu je odšteti, če so bili slučajno kateri otroci o pričetku šol. leta stari čez 12. leto ali manj kot po 6 let in če potem znaša povprečnica v navedenem paragrafu določeno število, razširi šolo deželni šol. svet. Deželni odbor ima pravico rekurirati proti sklepu deželnega šol. sveta v dobi 60 dni. Nekaj časa sem ni deželni odbor rekuriral proti razširitvam, pri eni šoli se je celo odpovedal tej pravici, a zadnji čas je prišel zopet strašiti z rekurzi. Da se mu ne da povoda k temu, pazite voditelji, da so vse „Razrednice“ natančne, pri nobenem otroku naj ne pomanjkuje časa rojstva. Mnogi učitelji imajo navado, da ne pišejo rojstvenih letnih števil pri vsakem otroku, ker pride po več otrok, rojenih istega leta, napišejo le vejice. Prigodilo se je, da so se vejice malo poznale in deželni odbor je odštel tega otroka, češ, da se ne ve, katerega leta je rojen. V mnogo „Razrednicah“ se dobi vpisane otroke, ki imajo opazko, da niso klasifikovani zaradi bolezni. Tudi te odšteje deželni odbor. Zato pa naj ne bo v „Razrednici“ neklasifikovanih otrok, ker če je otrok bolan isti čas, ko se reduje, ga mora učitelj vendar poznati toliko, da mu lahko rede vpiše. V slučaju, da je otrok bolan celo četrletje, naj se mu vpiše rede, ki jih je imel prejšnje četrletje. Tako bo izpodbita prilika dežel. odboru, da zavlačuje razširitev z brezpotrebni rekurzi. Tovariši in tovarišice, bodite natančni, ker se je že prigodilo, da je dežel. odbor v svojem rekurzu namigaval, kakor da bi ne bile šolske oblasti pravično štele otrok in to le zaradi tega, ker so bile „Razrednice“ pomanjkljive.

Dolžnost učiteljstva je, da pomaga narodu v vsakem oziru, a še posebna dolžnost mu je, da mu pomaga na šolskem polju, ker dokler ne bo narod dovolj izobražen, bo vedno zaostajal za drugimi. Zato naj ima učiteljstvo

šolske spise vedno v takem redu, da lahko dokaže vsak čas, koliko otrok je dolžno obiskovati šolo, koliko jo obiskuje itd.

Pri razširitvi šole nastanejo le premnogokrat ovire zaradi šolskih prostorov. Ko je dobila občina enorazrednico, je stavila za to poslopje. Oblastnije so načrte potrdile brez ozira na to, da določuje 3. toč. § 3. ministrske naredbes z dne 9. junija 1873: „Za prihodnost naj se skrbi, da bo mogoče k poslopju prizidati.“ Ko se stavi šolsko poslopje, ima šola že toliko otrok, da pomanjkuje le malo število za razširitev. V malo letih se šola razširi za en razred in zdaj so križi in težave. Poslopje je tako stavljeno, da je treba mnogo podirati in mnogo zidati, preden se uredi prostor še za novi razred. Zaraditega naraščajo ogromni stroški in nasprotniki šole, med katerimi ne manjka onih v črni suknh, imajo lepo prilžnost, da lahko ščuvajo narod proti šoli, češ, šola ga je pojedla, teh stroškov ni bilo pod konkordatom itd. Torej tudi ob stavljanju šol. poslopij naj učiteljstvo pazi, naj s svojim svetom pomaga, a pri tem naj se sklicuje na navedeno ministrsko naredbo, zato mora vsaka učiteljska oseba dobro poznati to naredbo.

Na ta način bo mogoče izsiliti nekaj prepotrebnihi slovanskih ljudskih šol. Nadejali smo se, da bo bolje po novem deželnem redu, saj je celo neki deželni poslanec trdil ob posvetovanju o tem, da bo na podlagi novega deželnega reda izsilil potrebno število slovanskih ljudskih šol. Mi mu tega ne zamerimo, ker ni mogel vedeti, da bo vlada pustila dalje gospodariti stari deželni odbor, ker ravno ona je silila v kompromis in mislilo se je, da bo skrbela, da se vrši, kar je bilo določeno s kompromisom.

Pri vseh žalostnih razmerah pozivljamo slovansko učiteljstvo v Istri, naj ne kloni duhom; naj vztrajno deluje in nikdar naj ne opusti prilike narodu bistriliti duha. Povsod naj je delavno, povsod čuječe in neutrudno. Enako priporočamo tudi slovanskim deželnim in državnim poslancem in drugim rodoljubom. In pride čas, ko bo zasijala boljša bodočnost slovanskemu šolstvu v Istri in s tem slovanskemu narodu. V to nam pomagaj neutrudnost junaška! —

Pravila

„Zveze slovenskih izobraževalnih društev v Ljubljani“.

I.

Ime in sedež.

§ 1. Društvo se imenuje „Zveza slovenskih izobraževalnih društev v Ljubljani“ in razteza svoj delokrog po vojvodini Kranjski. Njega sedež je v Ljubljani.

II.

Namen društva je:

§ 2. jačiti Slovence z izobrazbo duševno in gospodarsko, krepiti njihovo narodno samozavest;

§ 3. biti središče slovenskih izobraževalnih društev ter jih podpirati gmotno in duševno.

III.

Sredstva.

§ 4. Društvo dosega svoj namen s sledečimi sredstvi:

- s knjižnicami, čitalnicami, bralnimi in izobraževalnimi društvi sploh,
- s centralno knjižnico, ki naj na podlagi enotnega kataloga vseh „Zvez“ pripadajočih knjižnic organizuje izposojevanje in menjavo knjig, eventualno celih knjižnic,
- s tem, da posreduje za svoje člane pri nakupovanju knjig, časopisov, knjižničnega, čitalničnega in drugega inventarja,
- s tem, da ustanovi in vodi arhiv gledaliških iger in pomaga svojim članom pri prirejanju gledaliških predstav s preskrbovanjem igralskih močij, režiserjev, s posredovanjem glede gledališkega inventarja (igralskih oblek, kulis itd.)
- s predavanji in razgovori o vseh strokah človeškega znanja z javnimi in društvenimi shodi, poučnimi izleti, slavnostmi, razstavami, analfabetskimi in drugimi poučnimi tečaji, peticijami,
- z izdajanjem in širjenjem časopisov, okrožnic in drugih publikacij,
- s tem, da vpliva na korporacije in na javnost sploh, da podpira ljudsko-izobraževalna stremjenja,
- s petjem, glasbo, predstavami in zabavami sploh, z društvenimi znaki,
- s tem, da nadzira „Zvezi“ pripadajoča društva pri njih poslovanju,
- s tem, da ustanavlja nova slovenska izobraževalna društva, osobito v kulturno najbolj zapuščenih krajih,
- s tem, da uporablja vsa zakonito dovoljena sredstva v dosego društvenega namena.

§ 5. Društvena gmotna sredstva so:

- Ustanovnine,
- članarina,
- prostovoljni doneski,
- prispevki za uporabo „Zvezinega“ inventarja,
- prebitki „Zvezinih“ prireditiv.

Visokost članarine in način vplačevanja določa občni zbor.

IV.

Članstvo.

§ 6. Člani so:

1. ustanovni, 2. častni, 3. redni in 4. podporni.

§ 7. Ustanovnik je vsakdo, katerega sprejme Zvezni odbor in ki plača enkrat za vselej vsaj 50 K v Zvezine namene. Ustanovniki imajo iste pravice na občnem zboru kot odposlanci Zvezinih društev ter so prosti vstopnine pri Zvezinih prireditvah.

§ 8. Častne člane imenuje občni zbor za posebne zasluge, ki so si jih pridobili z delovanjem v dosego društvenega namena.

§ 9. Redni člani morejo biti le slovenska izobraževalna (bralna, čitalnice, knjižnice itd.) društva, ki so se priglasila pri Zvezinem odboru in jih je le-ta sprejel.

§ 10. Redni član prestane biti društvo:

- če na način, veljaven po njegovih pravilih, sklene izstop iz „Zveze“ in to pisмено naznani Zvezinemu odboru; vendar mora v tem slučaju še plačati članske prispevke za tekoče leto;
- če vkljub trikratnemu opominu skozi celo leto ne plača rednega prispevka „Zvezi“;

3. če se po odobrovem sklepu izključi iz Zveze. Izključitev stopi takoj v veljavo. Izključeno društvo pa se sme prizvati pri prihodnjem občnem zboru, ki odloči definitivno.

§ 11. Podporni član more biti vsakdo, ki plačuje redno prispevke, določene od občnega zbora.

V.

Pravice in dolžnosti rednih članov.

§ 12. Vsako Zvezi pripadajoče društvo ima pravico biti deležno vseh koristi Zvezinega delovanja in se udeleževati po svojih poblaščenih Zvezinih občnih zbora s posvetovalno in glasovalno (aktivno in pasivno) volilno pravico.

§ 13. Dolžnost Zvezi pripadajočih društev je vobče pospeševati po svojih močeh v § 2. označeni društveni namen, zlasti pa:

- redno plačevati določene prispevke,
- pošiljati Zvezi poročila o svojem delovanju ob določenem času,
- izvrševati navedbe Zvezinega odbora in vodstva.

VI.

Zvezina uprava.

§ 14. Zvezine zadeve upravlja: občni zbor, Zvezini odbor, vodstvo in nadzorstvo.

VII.

Občni zbor.

§ 15. Občni zbor tvorijo poleg ustanovnikov odposlanci Zvezi pripadajočih društev, od katerih ima vsako pravico poslati za vsakih 50 svojih članov po 3 zastopnike. Prebitki nad 25 se štejejo za celih 50. Društvo, ki ima manj nego 50 članov, odpošlje tudi 3 zastopnike. Stvar društev je, kako volijo te zastopnike; le-ti pa se morajo izkazati z legitimacijo, poverjeno z društvenim podpisom.

§ 16. Redni občni zbor skliče Zvezin odbor oziroma vodstvo v prvi polovici vsakega leta. Izredni občni zbor skliče odbor oziroma vodstvo v slučaju potrebe, mora pa ga sklicati, če to zahteva tretjina v Zvezi stoečih društev.

Občni zbor se mora sklicati vsaj 14 dni poprej in je naznaniti dnevni red društvom. — Pristop k občnemu zboru imajo vsi člani v Zvezi stoečih društev; vendar pa imajo le-ti kakor tudi podporni člani Zveze samo pasivno volilno pravico in pa pravico udeleževati se s posvetovalnim glasom razprav. — Občni zbor je sklepčen, če je zastopana na njem ena petina vseh v Zvezi stoečih društev.

Odločuje in voli z nadpolovično večino. Pri enakosti glasov odločuje predsedujoči, pri volitvah pa žreb. Vsak zastopnik ima le en glas.

V slučaju, da občni zbor ni ob določenem času sklepčen, se mora vršiti eno uro pozneje z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki sklepa ne glede na število udeležencev. — Volitve se vrše z glasovnicami ali z vsklikom. Zadnji način je nedopusten, če mu je proti 5 zastopnikov.

§ 17. Občnemu zboru je pridržana zlasti pravica:

- voliti predsednika,
- voliti 5 odbornikov izmed članov sploh,
- potrditi odbornike imenovane od društev,

Dalje v prilogi.

Leban's schildert denselben als Soldat, als Mensch, als Sohn und Christ, viel hübsche Züge aus seinem Leben erzählend. Sie berichtet über die Auszeichnungen, mit welchen Sn. Majestät, unser allergnädigster Kriegsherr bei wiederholten Anlässen den Tapfern beglückte und schildert einfach, aber ergreifend dessen frühes Ende. Das kleine Buch ist gut geschrieben, sehr geeignet, die Jugend zu begeistern und verdient die erste Beachtung aller Schulfreunde und Patrioten, insbesondere Jener, welche berufen sind, in der militärischen Jugend die Krieger tugenden zu pflegen und fördern.“

Glavna namera Lebanova je bila, da bi se Čehovin u postavil spomenik ali mu vzdala v njegovem rojstnem kraju (v Brancu) vsaj spominska plošča. Da bi se ta ideja obistinila, se je dela poprijel z vso vmeno laški mestni učitelj in domobranski stotnik Anton Jakob v Gorici. Stvar se je posrečila. Čehovinov rojak, dr. Makso Fabiani, je napravil načrt za spomenik, ki je stal 5000 K in se je slovesno odkril 14. avgusta 1898. l. v Brancu na Primorskem.

Tega leta je Janko Leban izdal po družbi sv. Cirila in Metoda slovensko knjižico

z naslovom: Andrej baron Čehovin, slavni junak slovenski, ki v njej v besedi in v sliki opisuje Čehovinova junaška dela ter kako se je Čehovin od vojaka-prostaka pospel do stotnika barona.

Na zadnji strani te knjižice vabi Leban na Čehovinovo slavnost, piše: „Slavnost odkritja Čehovinovega spomenika se bode vršila v proslavo cesarjeve šestdesetletnice, in sicer 14. avgusta 1908. leta, tri dni pred rojstnim dnevom cesarjevim. Gotovo bo to lepa slavnost! Pred Rokčevo (t. j. Čehovinovo) hišo se bo bliskalo tega dne mnogo svetlih uniform (oblek). Nadejati se je, da k tej slavnosti privre vse, kar čuti še kaj narodnega ponosa v sre.“

Toda Janko Leban je doživel grozno razočaranje! V tem oziru je pisal „Slovenski Narod“ z dne 25. avgusta 1908: Po Čehovinovi slavnosti. Primorski listi se bavijo jako obširno s slavnostjo odkritja Čehovinovega spomenika, kateri so razni oficijozni krogi s pomočjo načelnika goriških veterancev, Jakobija, nadeli popolnoma nemško lice. Tudi mi smo dobili prav zanimive podatke o tej slavnosti, podatke, ki pričajo, da so aranžerji nalašč odpravili od slavnosti slovenski živelj. Sedaj pa so listi spravili v javnost še druge

stvari. Tako poročajo, da na slavnost ni bil vabljen g. Janko Leban, čigar nemška knjižica o Čehovinu je tega slovenskega junaka otela pozabi in čigar slovenska knjižica je med slovenskimi rojaki oživila spomin na Čehovina. Da ni g. Janko Leban spisal teh knjižic, za kateri je z velikim trudom nabral gradivo, bi g. Jakob nikdar ne prišlo na misel, zavzeti se za stvar, Gospod Jakob pa je hotel imeti vso zaslugo zase in zato je od slavnosti odri val vse tiste, ki imajo za Čehovina tudi kaj zaslug. Najlepše pa je, da so orožniki na slavnosti zaplenili vse izvoze Lebanove knjižice, pisane v avstrijsko-patrijotičnem duhu in tudi nalašč za to slavnost narejene, jako elegantne razglednice. To najbolj svedoči, kako sovražno so postopali gospodje, ki so se polastili vodstva slavnosti, proti vsemu, kar je slovenskega.“ —

Baje se je konfiskacija zgodila, ker prodaja ni bila naznanjena na merodajno mesto. Toda okrajni glavar, ki je takrat med povabljeni sedel pri obedu, je „milostno dovolil“, da se smejo prodajati konfiscirane tiskovine.

In konec koncev? Danes je Anton Jakob oboževan učitelj na laški mestni deški šoli v Gorici in menda že domobranski major, odlikovan z viteškim križcem

Franc-Jožefovega reda. Janka Leban a pa so šolski birokratje šikanirali do krvi ter ga končno pgnali v majhno vasico na Gorenjsko, kjer vbija malčkom abecedo v glavo ter izprehajajo se s povešeno in sivo glavo ob Sori, premišljuje pravičnost tega sveta . . .

A kljub temu je mož še enkrat hotel poizkusiti svojo srečo s Čehovinom. Naprosil je odličnega slovenskega državnega poslanca, da bi mu v državnem zboru izposloval kaj podpore, da bi Čehovina izdal v drugem pomnoženem natisku v besedi in sliki; zakaj nameraval je priobčiti tudi opis Čehovinove slavnosti in več stvari, ki jih je kasneje zvedel o Čehovinu. To se mu je zdelo kaj primerno za — cesarjev jubilej.

Dotični poslanec pa je izročil Lebanovo prošnjo poslancu-domačinu, ki pa je Lebanu kmalu nato odgovoril: „Ker nisem ničesar dosegel, Vam vračam knjižico in pisma“. — Transeat!

Tako je torej z Lebanovim „Čehovinom“ in res božje čudo je, da je naučno ministrstvo sedaj naročilo nekaj iztiskov za slovenske šole na Kranjskem . . .

- d) voliti 3 člane v nadzorstvo,
 e) določiti letne prispevke,
 f) sklepati o proračunu in računskih zaključkih,
 g) sklepati o premembi pravil,
 h) odločevati o samostojnih predlogih; ti se morajo najmanj 8 dni poprej naznaniti odboru. Pozneje podani predlogi se pripuste le tedaj k razpravi, če sklne to občni zbor,
 i) odločevati o prizivih društev zoper odbo-rove sklepe,
 j) sklepati o razdružitvi „Zveze“.

O občnem zboru se sestavi zapisnik, in sicer se vpišejo vsi sklepi v posebno knjigo, in ga podpiše predsednik, vsaj en zapisnikar in še dva zborovalca, ki sta glasovala.

VIII.

Zvezin odbor.

§ 18. Zvezin odbor sestoji iz toliko članov kolikor rednih članov šteje Zveza.

Vsako društvo imenuje po enega odbornika, občni zbor jih potrdi ali ne. Poleg teh odbornikov jih voli občni zbor še 5 izmed Zvezinih članov sploh.

Zvezin odbor se shaja vsaj vsako leto enkrat v svrhu določitve smeri in obsega Zvezinega delovanja in kontrole vodstvenega poslovanja.

Predsednik mora sklicati Zvezin odbor, ako to zahteva ena tretjina odbornikov naznanilni razlogi. — Odborovi seji predseduje Zvezin predsednik ali njegov namestnik. S posvetovalnim glasom se udeležijo odborovih sej tisti Zvezini uradniki, katere predsednik v to pokliče.

§ 19. Delokrog Zvezinega odbora obseza:

Posvetovanje o predmetih, ki se imajo na občnem zboru vzeti v pretres; določitev poslovnega reda za Zvezin odbor in za vse notranje poslovanje Zveze; pregled letnih računov in proračunov za upravne stroške in odobritev izdatkov, ki niso bili v proračunu postavljeni; pregled letnih računov; volitev Zvezinega vodstva in kontrola njegovega poslovanja; rešitev drugih zadev, katere morda občni zbor odboru odkaže v rešitev; sestava revizijskega reda; določitev smeri in obsega Zvezinega poslovanja v okviru pravil; rešitev pritožb zoper poslovanje vodstva; neizpodbitna razsodba o vseh sporih, ki nastanejo iz društvenega razmerja med posameznimi članicami in Zvezo oziroma vodstvom. — Zvezin odbor sklepa z absolutno večino glasov, pri enakosti glasov odločuje glas predsednika. Zvezin odbor je sklepčen ob navzočnosti ene petine svojih članov. — O vsaki seji Zvezinega odbora se sestavi zapisnik, katerega podpiše predsednik, zapisnikar in dva odbornika.

Zapisnikarja, ki sme biti tudi Zvezin uradnik, imenuje predsednik.

Če kak odbornik med letom izstopi, sme ga dotično društvo do prihodnjega občnega zbora potom kooptacije dopolniti.

§ 20. Predsednik zastopa društvo na zunanaj, podpisuje poleg tajnika vse društvene spise in listine, predseduje občnemu zboru, odborovim in vodstvenim sejam. V odsotnosti ga nadomešča podpredsednik.

Blagajniška poročila podpisuje predsednik ali v njegovi odsotnosti podpredsednik in blagajnik.

§ 21. Pri drugih shodih in sestankih Zveze sme odbor za vodstvo pooblastiti, kogar hoče sam.

§ 22. Zvezino vodstvo sestoji iz Zvezinega predsednika, katerega voli občni zbor, podpredsednika, tajnika, knjižničarja in štirih strokovnih referentov - odbornikov, katere izvoli odbor iz sebe.

Delokrog Zvezinega vodstva obsega vse tiste posle, ki niso izrečno pridržani občnemu zboru, odboru ali nadzorstvu; vodstvo sestavi proračun, nastavlja in odstavlja uslužbence, določa njihove plače, nagrade in pokojnine; sprejema in odklanja člane brez navajanja vzrokov; more ustanavljati posamezne sekcije ali odseke, v katerih naj je, če možno, po en član odbora, določa red, po katerem smejo člani in nečlani uporabljati društvena izobraževalna sredstva in določi tudi prispevke, ki jih je treba za to plačati. — Za prekoračenje delokroga je vodstvo odgovorno Zvezi.

Zvezino vodstvo sklepa v sejah, katerim predseduje predsednik ali podpredsednik, z

naravno večino glasov; vodstvo je sklepčno, če so vsaj štirje člani navzoči.

Seje vodstva se vršijo po pismenem vabilu predsednika ali podpredsenika, kolikorkrat zahteva rešitev poslov oziroma če to zahteva nadzorstvo ali dva člana vodstva in se obenem navedejo vzroki. — O vsaki seji Zvezinega vodstva je sestaviti zapisnik, katerega podpišejo vsi udeleženci.

Sej Zvezinega vodstva udeležujejo se lahko po vabilu predsednika tudi Zvezini uradniki, a samo s posvetovalnim glasom.

§ 23. Nadzorstvo.

Člani nadzorstva pazijo na Zvezino poslovanje, zlasti pa na denarno gospodarstvo Zveze. Njih dolžnost je, da poročajo občnemu zboru o delovanju odbora in vodstva. — Nadzorstvo ima pravico sklicati odbor k seji; v slučaju večjih neredov pa občni zbor.

§ 24. Razsodišče.

Prepire, ki se nastali med društveniki ali med društvi in odborom zaradi društva, razsodi ali poravna razsodišče. Zoper ukrepe razsodišča ni priziva. Vsaka stranka imenuje vanj po dva zastopnika izmed društvenikov. Ti štirje sodniki volijo predsednika. Če se ne morejo zediniti, odloči žreb med onima, ki sta dobila enako število glasov.

§ 25. Razdružitev Zveze.

Zveza se razdruži, ako glasuje na nalašč s tem dnevnim redom sklicanem občnem zboru za to tri četrt vseh na občnem zboru navzočih pooblaščenec. Zastopana pa mora biti v tej večini vsaj polovica Zvezi pripadajočih društev.

§ 26. V slučaju, da Zveza preneha iz kateregakoli vzroka, pripade Zvezino premoženje, kakor določi zadnji občni zbor. Če razpusti društvo vlada, pripade premoženje „Družbi sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljani.

Občne določbe.

§ 27. Zveza prične svoje delovanje, ako ji je pristopilo vsaj deset slovenskih izobraževalnih društev.

§ 28. Do ustanovnega občnega zbora sprejema člane pripravljali odbor.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca maja: K 93.270.81.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Književnost in umetnost.

Domače ognjišče. Štev. 5. objavlja to-le vsebino: 1. Fran Milčinski: Naša zane-marjena mladina in Kranjska, oblastna ji mačeha. — 2. M. Kabaj: Pokorščina je vir sreče. — 3. Domači zdravnik. Dr. Demeter Bleiweis - Trsteniški: Nalezljive otroške bolezni. — 4. Slike iz vzgoje: Pri stricu zdravniku na deželi. — 5. Listek. J. Dimnik: Rožnik. — 6. Drobline. — Toplo priporočamo!

Zvonček. Vsebina 6. zvezka: 1. Drobne pesmi. Bogumil Gorenjko. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. Pesek. Povest. — 3. Velika noč — veliki dan. Ivan Štrukelj. Povest. — 4. Čolnar. Fr. Kolednik. Pesem. — 5. Andrejkove piščalke. Fran Tratnik. Povest. — 6. Junak. Podoba. — 7. Bajka o junaku. D. A. Pesem. — 8. Prvi roj. Ivo Trošt. Povest s podobo. — 9. Prezgodaj. Andrej Rapč. Povest. — 10. Veselje mladih dni. Podoba. — 11. Vranec. Josip. Pesem. — 12. Pouk in zabava. Senčna podoba. — Kako starost dožive nekatere živali. — Ribarstvo v Jadranskem morju. — Pajk, ki lovi ribe. — Morski tiger. — Računski nalogi. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Ljudska šola na kmetih.

II. leto.

Ure	Tvarina	Dispozicija	Učila	Knjige	Opombe
1	Praktična vaja: Delo v drevsnici.	Zrahljanje vezi pri okulantih, odrezovanje nepotrebnih pogankov.	Rafija, nož, sadjerejske škarje.	Pire: Vrtnarstvo. Kural: Umni sadjerejec.	Ako se ni doma okuliralo, naj se to ogleda v drevsnici.
2	Praktična vaja: Globoko prekopavanje.	Rigolanje izpraznjenih potrebnih vrtnih gredic. Rigolanje ledine.	Orodja, potrebna za rigolanje.	Isto in Rohrman: Poljedelstvo.	—
3	Praktična vaja: Pridelovanje semen.	Pobiranje semen razne zelenjadi, cvetic, žita, žitnice, čiščenje in spravljjanje semen.	Sito, papirnate vrečice, mlatilna orodja, stroji.	Isto.	Ogleda naj se mlatilni in čistilni stroj.
4	Praktična vaja: Spravljanje sadja.	Obiranje, tresenje, sortiranje, zavijanje sadja, prodaja ali ozimovanje.	Obiralni košek, razni zaboji, slama itd.	Pire: Vrtnarstvo. Kural: Umni sadjerejec.	Če šola nima, naj se pomaga sadjerejem.
5	Praktična vaja: Uporaba sadja.	Prodajanje, sušenje, napravljjanje mošta, kisa, žganja, vkuhanje itd.	Sušilne lese, stiskalnice, žgalni kotel.	Isto in Lucas: Obstdörren.	Vse to naj se opazuje in event. pomaga pri sadjerejih v bližini.
6	Praktična vaja: Jesensko delo v čebelnjaku.	Združevanje, ozir. krmljenje slabčev, izpihavanje strdi, kuhanje voska, medice itd.	Pitalne posodice, stroj za izpihavanje, lonci in priprave.	Janša: Popolni stroj o čebelarstvu. Lakmajer: Čebelar.	Če nima šola čebelnjaka, naj se vse to opazuje pri kakem čebelarju.
7	Praktična vaja: Spravljanje okopavin in korenstva.	Pobiranje korenja, repe, pese itd., obrezovanje in spravljjanje. Spravljanje česna in čebule.	Posode, noži itd.	Pire: Vrtnarstvo. Rohrman: Poljedelstvo.	—
8	Praktična vaja: Spravljanje okopavin čez zimo.	Pobiranje zelja, ribanje zelja, repe itd. Presajanje solate v klet, kisava.	Peščena greda v kleti, kadi in druge posode.	Isto.	—
9	Praktična vaja: Delo na sadnem vrtu.	Gnojenje drevesom, zavarovanje dreves čez zimo, kopanje jam za pomladno sajenje dreves.	Razna orodja, apno, slama.	Pire: Vrtnarstvo. Kural: Umni sadjerejec.	—
10	Praktična vaja: Jesenska setev.	Sejanje ozimne v kmet. preizkuševalnici, če te šola nima, opazovanje kmetov pri setvi.	Semensko žito, čistilnica itd.	Rohrman: Poljedelstvo. Povše: Umni kmetovalec.	Izlet na polje.
11	Praktična vaja: Izboljševanje travnikov.	Gnojenje travnikov z domačim in umetnim gnojem, osuševanje, namakanje.	Razna gnojila in orodja.	Rohrman: Poljedelstvo.	Opazovanje. Izlet na travnik.
12	Predavanje: Živinoreja.	Živinoreja sploh, umna živinoreja, naši hlevi, pravilni, krma in krmljenje.	Razni načrti in slike hlevov, krmlila itd.	Dular. Umna živinoreja. Povše: Umni kmetovalec.	Ogledovanje hleva, živine itd.
13	Predavanje: Živinske bolezni.	Nalezljive živ. bolezni, postava o kužnih boleznih, nezgode, hitra pomoč.	Zakonik, troker, požiralna cev, upogljiva palica.	Isto in poročilo o nalezljivih živinskih boleznih.	Razne prilike naj se porabijo.
14	Predavanje: Izboljševanje travnikov in pašnikov.	Gnojenje, čiščenje, osuševanje, namakanje, združni pašniki.	Razni načrti, slike, pravila, poročila.	Povše: Umni kmetovalec. Rohrman: Poljedelstvo.	—
15	Predavanje: Mlekarkstvo.	Mleko, uporaba mleka doma, prodaja mleka, mlekarna, mlek. zadruge.	Mleko, razni mlečni izdelki, orodja in posode.	Pire: Mlekarkstvo. Belec: Kmetom v pomoč.	Izlet v mlekarno.
16	Predavanje: Kmetijsko knjigovodstvo.	Zapisovanje dohodkov in stroškov, računski zaključek, zapisnik o važnih stvareh, koledar.	Razni računski zaključki, tiskovine, zapiski, koledar.	Poročila o kr. kmet. družbe. Dr. Romih: Knjigovodstvo.	—
17	Predavanje: Razmere med gospodarjem in poslom.	Službena pogodba, tolmačenje poselskih in delavskih postav.	Vzorec delavske službene pogodbe, in poselska knjižica.	Belec: Kmetom v pomoč. Zakoniki.	—
18	Predavanje: Davki, podpore, ustavoznanstvo.	Davek, naklade, podpore, pri nezgodah, dolžnosti in pravice državljanov.	Davčna knjižica, vzorec prošnje za podporo, nagrado itd.	Isto in prof. Orožen: Ustavoznanstvo.	—
19	Predavanje: Zemljiška knjiga, lastninska pravica itd.	Zemljiška knjiga, kaj vsebuje, lastninska pravica, dolгови, prodaja in kupovanje zemljišč, mejniki.	Vzorec zemlj. knjige, zadolžnica, kupna pogodba, mejnik.	Isto.	—
20	Predavanje: Zadrugništvo.	Ponovitev znanega o sadjerejski in čebelarski zadruzi. Kmetijske zadruge, delavske, mlekarske.	Razna zadrugna pravila, poročila, računski zaključki, časopisi.	„Kmetovalec“, Zadrugni Vestnik. Belec: Kmetom v pomoč.	Udeležitev pri kakem zadrugnem obč. zboru.
21	Predavanje: Zavarovalnice.	Kako, kje, in kdaj se zavaruje, zavarov. proti požaru, nezgodam itd.	Zavarovalna pravila, razne police, poročila zavarovalnic.	Belec: Kmetom v pomoč.	—
22	Predavanje: Kmetijska družba in podružnice.	Kaj je, kje je, namen, udolina, koristi, podružnice, „Kmetovalec“.	Pravila. Časopis: „Kmetovalec“.	Poročila o kr. kmet. družbe.	—
23	Predavanje: Okmetijskih stavbah.	Predelavanje, prizidanja, nove stavbe, najprimitiv. načrt, stroškovnik.	Razne slike, stavbni načrti in stroškovniki.	Belec: Kmetom v pomoč.	—
24	Predavanje: Postave važne za kmetovalca.	Postave sploh, post. o varstvu polja, gozda, živali, proti požaru, kuhanje žganja, vinski zakon.	Državni in deželni zakonik itd.	Državni in deželni zakoniki.	—

Ure	Tvarina	Dispozicija	Učila	Knjige	Opombe
25	Praktična vaja: Krmiljenje živine.	Pravilno krmiljenje, krma, mešanje krme, rezanica, redilnost raznih krmil, napajališče.	Krmila za različne živali, načrt napajališča, posode itd.	Dular: umna živinoreja. Pire: Mlekarstvo.	Krmiljenje raznih živali naj se opazuje ali vrši.
26	Praktična vaja: Cepljenje.	Cepljenje v preklad, sklad, sedlo, žleb, sajenje dreves, ki so se cepila.	Cepilno orodje, noži, rafija, cepilni vosek itd.	Pire: Vrtinarstvo. Kuralt: Umni sadjerejec.	Priredi se lahko tudi izlet v drevesnico.
27	Praktična vaja: Gnojna greda.	Napravljanje najprimitivnejših gred, obdelovanje, sejanje itd.	Razna vrtna orodja, načrt za gnojno gredo.	Isto.	—
28	Praktična vaja: Pritlična drevesa.	Vzgojevanje pritličnih dreves, pravilno obrezovanje, špalirji.	Drevesne škarje, nož, cep. vosek, količi itd.	Isto.	—
29	Praktična vaja: Sejanje in sajenje.	Kopanje ali oranje, sejanje, sadenje krompirja, na vrtu in kmet. preizkuševalnici.	Orodja, plug, brana, semena itd.	Isto in Rohrman: Poljedelstvo. Povše: Umni sadjerejec.	—
30	Praktična vaja: Visokodebelna drevesa.	Vzgojitev visokodebelnih dreves, vzgojitev krone, obrezovanje, precepljenje.	Cepilne priprave, drevesne škarje itd.	Pire: Vrtinarstvo. Kuralt: Umni sadjerejec.	Pomaga se lahko tudi v drevesnici, ako se je na šol. vrtu že izvršilo.
31	Praktična vaja: Sočivje.	Sajenje graha, fižola, boba, leče, zatikanje palic.	Mala motika ali klin za presajanje.	Pire: Vrtinarstvo. Rohrman: Poljedelstvo.	—
32	Praktična vaja: Presajanje.	Presajanje: solate, pese, sajenic, ohrovt, kolerabe, kumar in cvetice, zalivanje.	Klin za presajanje, škropilnica.	Isto.	—
33	Praktična vaja: Pokončevanje mrčesa.	Pokončevanje hroščev, gosenic, odpravljanje mravelj, uši itd.	Slike škodljivih živali, posode itd.	Pire: Vrtinarstvo. Kuralt: Umni sadjerejec. Rant: Opis sadjereji škodlj. mrčesov.	Naj se pomaga tudi drugim sadjerejem.
34	Praktična vaja: Pletev in druga dela.	Pletev na vrtu, v drevesnici in preizkuševalnici, uničevanje plevla, rahlanje zemlje.	Plevnica in druga orodja.	Rohrman: Poljedelstvo. Pire: Vrtinarstvo. Povše: Umni kmetovalec.	—
35	Praktična vaja: Pomladna revizija čebel.	Natančno pregledovanje, pogovor o raznih boleznih, neugodah itd.	Orodja, posode, satovje, pitalne priprave.	Lakmajer: Čebelar. Janša: Popolni nauk o čebelarstvu.	Če nima šola čebelnjaka, pri kakem čebelarju.
36	Praktična vaja: Drugo cepljenje.	Cepljenje na živo oko in za lub — divjakov in vrtnic.	Cepilne priprave, nož za okuliranje.	Pire: Vrtinarstvo. Kuralt: Umni sadjerejec.	—
37	Praktična vaja: Krmila.	Pridelovanje raznih krmil za različne domače živali, košnja, sušenje, spravlanje.	Semena vseh krmil, kosa, grablje, osla itd., stroji.	Povše: Umni kmetovalec. Rohrman: Poljedelstvo.	Naj se opazuje in pomaga tudi na travnikih kmetovalcem.
38	Praktična vaja: Zatiranje škodljivih rastlin.	Škodljive rastline, strupene rastline. Predenica, mah še posebno, zatiranje.	Razne rastline, strupene in škodljive. Tudi slike nekaterih.	Isto in Cilenšek. Naše škodljive rastline.	—
39	Praktična vaja: Najpotrebnejše o trtoreji.	Amerik. divja trta, cepljenje v zeleno, škropljenje in žvepljanje.	Cepilno orodje, stroji za škropljenje, žvepljanje.	Pire: Vrtinarstvo. Gombač: Izboljšanje vinogradov.	—
40	Praktična vaja: Trtoreja.	Naša domača trta, gredčenje, škropljenje, žvepljanje, trtna uš.	Isto.	Isto in orodja, slike.	—

dustrijo to nikakor ne bo, ker je Ogrska še vedno navezana na avstrijski trg. Mi bi jim mogli ravno toliko škodovati z bojkotom ogrske moke, kolikor oni nam z bojkotom naše industrije.

*** Proti veleizdajniškemu procesu.** Björnson je priobčil v listih velik članek proti takozvanemu veleizdajniškemu procesu v Zagrebu in proti preganjanju Srbov. Björnson z ostrimi besedami obsoja proces, način, kako se ta vodi, in sodnike, ki jim je poverjen. Na koncu članka apelira Björnson na avstrijsko in ogrsko vlado ter se obrača na ves kulturni svet, da bi napravil konec zagreškemu procesu, ki je prava sramota pravice.

*** Zopet nova madjarska šola na Hrvaškem.** „Hrvatsko Pravo“ poroča, da je ustanovitev madjarske šole v Pleternici sklenjena stvar. Meščani pleterniški so hoteli na javnem shodu protestirati proti madjarski šoli, a oblastnija je nameravani protestni shod prepovedala.

*** Ureditev črnogorskega vprašanja.** Iz Petrograda javljajo, da je poslala Črnogora veleizdajniškemu procesu v Zagrebu. Po tej izjavi je avstrijska vlada poslala Rusiji noto, v kateri privoljuje, da se dotični odstavek § 6. člena 29 berlinske pogodbe odpravi.

*** Turčija.** Sultan je potrdil smrtno obsodbo nad več evnuhov, uradnikov in častnikov prejšnjega režima. Devet visokih dostojanstvenikov Abdul Hamidovih bodo internirali v trdnjavah, blizu 100 so jih pa oprostili, med njimi Abdul Hamidovega ljubljence, prvega evnuha Nadir-aga, ki je mladoturkom izdal tajnosti Jildica. — Uradni list dokumentuje, da bi bili v Damasku izbruhnili nemiri. General Mahmud Šefket-paša je odklonil nameravano podeljenje medalij vojakom operacijske armade in si je izgovoril le izredne pokojnine invalidom.

Jubilejski dar.

Učiteljsko — sebi! Tov. Angela Troštova iz Vodice 2 K; Posojilnica za Ilirsko-Bistriškiokraj 50 K; Kmetška posojilnica ljubljanske okolice 50 K; pri poučnem sestanku pri tovarišu Vinku Gregoriču v Opatjem selu zložili tovariši 8 K; učiteljski zbor II. mestne šole v Ljubljani namesto venca na grob tovarišu Frančišku Bahovcu 24 K; skupaj 134 K; zadnjič izkazanih 63786 K; doslej darovanih 77186 K. Bog plati!

Vestnik.

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Adolf Peršič iz Voglarjev pri Gorici. Bog plati!

Tovariši in tovarišice, naročajte pridno Rapetovo (Mladini I. zv.) in Slapškovo knjižico (Spisi Mišjakovega Julčka I. zv.) za šolske knjižnice! Kolikor razredov srednje in višje stopnje ima šola, toliko knjig vsakega pisatelja imej šola v knjižnici. Čisti dobiček je namenjen „konviktu“. Knjigi se dobijo v Učiteljski tiskarni in velja vsak zvezek 1 K. — Z Ganglovim zvezkom je zamuda, ker ne moremo dobiti pravočasno potrebnih klišejev. To bo krasna knjižica.

Dobro jo je pogodil! Naš vrli tovariš in prijatelj Glihtisti iz Cokelburga je poslal našemu uredniku, to ljubezno pisemce:

Dragi! — Še je čas! Spokori se in reši svojo dušo po teh-le navodilih:

Kar Slomškarjem obesi se za škrice, iz pekla, brate, precej prideš v vice, a če Lampetu poljubiš še roko, preskočiš vice, greš takoj v nebo!

Hvala za prijazno navodilo! Priporočamo ga v vsestransko uvaževanje! Naš urednik izjavlja, da se bo ravnal natančno po njem!

V tečaj za vzgojo slabomumnih otrok, ki se je otvoril dne 3. t. m. na Dunaju in bo trajal en mesec, so šli iz Ljubljane gg. c. kr. vadniški učitelj Ivan Krulec, mestni učitelj Jakob Dimnik in mestna učiteljica Ana Lebar.

Deželni šolski svet v Ljubljani je sklenil: 1. Predsedstvo dež. šolskega sveta se naprosi, da čimprej razdeli med člane dežel. šolskega sveta poročilo: a) kakšna je obstoječa jezikovna praksa v obvevanju šolskih nadzorovalnih in upravnih oblasti samih med seboj in s podrejenimi organi, z deželnim odborom in o razpisih službenih mest; b) v kakem jeziku se vrše konference, odnosno se vodijo zapisniki in glavni katalogi po srednjih šolah, izdajajo izpričevala in letna poročila? 2. Predsedstvo dež. šol. sveta se pozivlja, da spravi že sedaj jezikovno poslovanje navedenih oblasti, odnosno organov v soglasje s fakičnimi jezikovnimi razmerami in potrebami v deželi. — S tem je storjen prvi korak, da se uvede slovensko poslovanje na slovenskih naših učnih zavodih. In pripoznati se mora, da se je ta važni korak mogel le zaradi tega storiti, ker se je pomnožilo število deželnooborniških zastopnikov v dežel. šolskem svetu.

Discipliniranje. Nadučitelju v Št. Lorencu na Dolenjskem so nakopali velikansko

disciplinarno preiskavo. Vse se je skrčilo na neko izposojeno zastavo in na slučaj, da je nadučitelj pri neki priitki hotel — reci: samo hotel — proti volji župnika na koru neke družnice z drugimi pevci peti. Izrekla se je kazni pismene graje, ali g. Kaltenegger, ki z navdušenjem opravlja posel klerikalnega višjega sodnika pri ekssekucijah naprednih učiteljev, je v eni sapi z grajo predlagal premetitev iz službenih ozirov — v Banjaloko. Sletitev v Banjaloko je gotovo dosti občutnejša kakor vsaka pismena graja! Taka premetitev nadomešča prav občutno tisto disciplinarno kazni, ki bi jo bil g. vitez rad predlagal, pa je pri obdoječih zakonih ni mogel! Imamo občutek, da se je vitez Kaltenegger s to premetitvijo nalašč tako požuril, da bi učiteljsko mesto v Belipeči, za katero je prosil tov. Potokar, rešil kakemu Nemcu! Drugih pripomb pač ni treba zapisati.

Osebnosti na Kranjskem. Imenovani so: Gabrijela Cerar za sv. Križ pri Kostanjevici; Anton Šilar za Brusnice; Ivan Žagar za Kamno gorico; Milena Kavčič za Mirno peč; Adela Reven za Srednjo vas pri Kočevju; Josip Erker za Poljane; Ana Kiler za Trebnje; Anton Lamut za Rače pri Zidanem mostu; Fran Delcote šolskim voditeljem za Sveto goro pri Litiji; Fran Potokar za Banjaloko; Severa Rajl za Boštanj. Upokojeni so: Serafina Kováč-Jamšek na Brezovici in Helena Pečej-Junovič v Kočevju.

Šola v St. Janžu na Dolenjskem se razširi v štirirazrednico, v Cerkljah na Dolenjskem pa v petrazrednico.

Kaj pa drugo učiteljsko? Deželni odbor je baje sklenil, da se pomakne katehet Azman na meščanski šoli v Postojni iz IV. plač. razreda v I. plač. razred. Kaj pa drugo učiteljsko?

Škrlatica se je pojavila med šolsko mladino v Sori. Šolo so zaprli. Ukrenjene so stroge odredbe, da se bolezen ne zanese v okolico.

Swobodnozidarske lože v Bosni. „Novy Věk“ javlja, da se snuje v Bosni in Hercegovini swobodnozidarska loža, ki jo ustanovi osrednja madjarska loža v Budimpešti.

Hajdnova stoletnica. V Eisenstadtu se je vršila pretekli četrtlet stoletnica nemškega komponista Hajdna, ki je zložil tudi našo cesarsko himno. Prišlo je tja z Dunaja mnogo odličnjakov, med njim naučni minister Stürgh, namestnik grof Kielmansegg, župan Lueger in drugi. Med slavljem je govoril dr. Lueger v cerkvi govor, v katerem je rekel, da polaga s ponosom venec na grob začetnika avstrijske himne. Svoj govor je končal z besedami: „Živio cesarstvo per omnia saecula saeculorum“. Popoldne je bila svečanost na dvoru kneza Esterhazyja, kamor je došel en uradnik in naznanil, da se dr. Lueger z zastopniki Dunaja ne more odzvati vabilu k slavnosti na dvor madjarskega kneza, kjer se ne sme svirati cesarske himne.

Za novo šolo v mostah pri Ljubljani je daroval g. Ilija Predovič, veletržec in posestnik v Ljubljani, stavbišče, vredno nad 10.000 K, in 1000 K v gotovini. S tem plemenitim darilom je zgradba prepotrebne šole zagotovljena. Čast vrlemu rodoljubu!

Družba sv. Cirila in Metoda razpolaga stalno z narodnim kolkom in računskimi listi. V poslednjem času so naročila bolj redka, kar čuti družbena blagajnica precej neprijetno. Priporočajoč, da se obilno naroča blago, ki ga razprodaja družba in ki je slovenstvu v obrambo in prosveto, pripominjamo, da nabirajo Nemci kar dva milijona v — protislovanske namene.

Spomin. Dne 30. maja t. l. je preteklo 30 let, odkar je umrl slov. skladatelj Avgust Leban, c. kr. vadniški učitelj v Gorici, v 32. letu svoje dobe.

Popravek. V podlistek v zadnji številki „Učit. Tov.“ se je vrnilo sicer več tiskovnih pogrškov, ki so vendar taki, da ne motijo in jih vsak lahko sam popravi. — Popraviti pa moramo v 3. koloni izjavo, da je Rapè dovršil svojega Daneta v 14 dneh. V resnici ga je spisal o božičnih počitnicah l. 1907. v 4 (štirih) dneh!

Razgled po šolskem svetu.

— **Nemško šolo brez otrok** imajo na Češkem v Stražovi že tri leta. Občina je zahtevala, da bi bila nemška šola razpuščena, toda dosedaj brez uspeha. Ta unikum je mogoč samo v — Avstriji. Seveda gre tukaj za nemško šolo. Saj se razumemo!

— **Italijanska univerza v Trstu.** Kakor se poroča nekemu italijanskemu listu v Rimu, vlada nikakor ne misli ustanoviti italijanske univerze v Trstu. Razlogi so, ker se Avstrija boji za svoj vpliv ob Adriji in v Orientu sploh. A vlada se ne boji samo italijanske, marveč tudi slovenske propagande. Na italijansko univerzo v Trstu bi prišlo dosti Bosancev in Srbov, ki bi gotovo delali v Trstu nevarno propagando. Trst je torej izključen kot sedež bodoče italijanske univerze. A tudi na Dunaj ni lahko misliti. Ostal bi torej edino le Trident.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljanskemu učiteljskemu! Učiteljski izlet to nedeljo, 6. junija, popoldne je k Urbančku na Posavje.

Socialni odsek.

Goriško.

Izredni občni zbor „Tolminskega učiteljskega društva“ se vrši dne 6. junija t. l. ob 9. predpoludne.

Dnevni red:

1. Predsednikov nagovor.
2. Procentni računi v ljudski šoli, predava tovariš Anton Kutin.
3. O organizaciji učiteljskega stanu, poroča tovariš Josip Rakovšček.
4. Volitev delegatov k zborovanju „Zaveze“.
5. Morebitni predlogi.

Občni zbor se vrši v šol. prostorih. K obilni udeležbi vabi

o d b o r.

Srednješolski vestnik.

**** Imenovanje.** Za ravnatelja na goriški c. kr. višji realki je imenovan Viktor Sloppl. Kademberg, dosedaj profesor na c. kr. višji realki v Celovcu.

**** Pismena matura.** Od 24. do 27. maja se je vršila na goriški gimnaziji pismena matura. Slovenskih kandidatov je 21. — Od 2. do 5. junija se je vršila pismena matura na realki v Idriji.

**** Josip Jerše,** učitelj veronauka na nemški gimnaziji v Ljubljani, je postal profesor. — Prof. Westerv Ljubljani je pomaknjen v 8. činovni razred.

Politiški pregled.

*** Avstrija se udeleži italijanske razstave v Rimu l. 1911.** „Neues Wiener Tagblatt“ poroča, da je doznal iz povsem dobro poučenega vira, da so se končno merodajni avstrijski krogi vendarle odločili za udeležbo na italijanski razstavi v Rimu leta 1911. Avstrija bo formalno zastopana na omenjeni razstavi.

*** Znaní Axmanov predlog** iz nižjeavstrijskega dež. zbora, da naj se proglasi nemščina kot izključni učni jezik na Nižnjem Avstrijskem, ni dobil cesarske sankcije.

*** Vseslovanski kongres v Petrogradu.** Na vseslovanskem kongresu, ki se je te dni vršil v Petrogradu, se je sklenilo, da se najdalje do l. 1913 priredi v Petrogradu vseslovanska razstava. Ravnotako se je na omenjenem kongresu tudi sklenilo, ustanoviti vseslovansko banko z ustanovno glavnico 50 milijonov kron. Poročal je o tem posl. Ivan Hribar.

*** Bojkotno gibanje Madjarov proti Avstriji.** V klubu stranke neodvisnosti je delal poslanec Zachyenyi propagando za to, da bi se zaradi vedenja avstrijskih krogov v ogrski krizi proglasil bojkot avstrijskih industrijskih izdelkov in avstrijskih kopališč. Več poslancev je že obljubilo, da bodo vbočede na ljudskih shodih in na shodih volitev nastopili za bojkotno gibanje. Velika nesreča za avstrijsko in-

— **Česko vseučilišče v Pragi.** Šolskega leta 1907./1908. je bilo v prvem polletju 3949, v drugem 4210 slušateljev. Po narodnosti je bilo: Čehov 3828, Slovencev 75, Hrvatov in Srbov v I. polletju 26, v II. polletju zaradi emigracije iz Zagreba 705, Bolgarov 10, Poljakov 7, Rusov 7, Malorusov 4, Armencev 3 in Nemcev 9. Neslovanov je bilo 12, Slovanov 4198. Tudi na češki tehniki v Pragi se nahaja mnogo slovanskih dijakov, tako da se Prago s pravico more nazvati slovanskim vseučiliščem. — Koncem leta 1908. je bilo 149 Slovencev, in sicer 111 pravnikov, 4 filozofov, 4 medicincev, 20 tehnikov, 8 trg. akademikov, 2 umet. akademika.

— **Ruska duma** je v prvem in drugem branju sprejela zakonski načrt za ustanovitev vseučilišča v Saratovu.

— **Slovensko vseučiliško vprašanje.** V proračunskem odseku se je razpravljalo o proračunu notranjega ministrstva, potem naučnega. Vršila so se pogajanja med zastopniki slovanskih strank, da se stavijo resolucije za ustanovitev novih univerz, med katerimi so: drugo češko vseučilišče, slovensko vseučilišče v Ljubljani, rusinsko vseučilišče, laško vseučilišče in izpopolnitev poljskih vseučilišč. Upati je, da se doseže kompromis, da bodo vse slovanske stranke glasovale za resolucijo ter je mogoče, da se doseže večina. — „Slovanska Jednota“ pa je sklenila, da v proračunskem odseku pri posvetovanju o naučnem ministrstvu ne vložijo nobenih resolucij, ne za češko univerzo na Moravskem, ne za slovensko v Ljubljani, to pa zaradi tega, ker smetrata slovansko glasovanje proračunskega odseka za moravsko vseučilišče za obvezno in ker noče vnovič prosjati poljske pomoči.

— **Vprašanje novih nemških vseučilišč.** „Neue Freie Presse“ doznaja iz nemških parlamentarnih krogov, da bodo nemške glasovale proti češki univerzi na Moravskem, češ, da bi imela omenjena univerza služiti katoliškemu namenom. Glede rusinske gimnazije bodo zavzele nemške stranke isto stališče, kakor Poljaki. Poljski klub še ni napravil končnega sklepa, vendar se zdi, da ne stoji na stališču popolne negacije. — Glede slovenskega vseučilišča pravijo nemški poslanci, da niso dani predpogoji zanje, ker še ni dovolj razvito slovensko srednje šolstvo, in bi torej bodoča slovenska univerza ne imela dovolj slušateljev. Manjkale bi pa tudi učne osebe in potrebna učila. Zato so nemške stranke v vsakem slučaju proti ustanovitvi slovenskega vseučilišča. Ustanovitvi italijanske univerze na Dunaju poslanci ne bodo nasprotovali.

— **Napad učitelja na šolskega ravnatelja.** Na ljudski šoli v Portici v Rimu je med poukom izprožil učitelj 4 strele na ravnatelja, ki je predlagal njegovo premestitev. Strelji niso zadeli. Učencev se je polotil nepopisen strah in mnogo jih je omedlelo. Napadalec so zaprli.

— **Italijanska univerza.** „Reichspost“ poroča: Doznajemo, da začne na podlagi dogovora med vlado in strankami večine takoj po proračunski razpravi razprava o italijanski univerzi na Dunaju. Vlada je sprejela v prvotni načrt še določbo, da se za „sedaj“ osnuje univerza na Dunaju, kar naj bi bila nekaka tolažba za Italijane, ki bodo imeli na ta način še vedno upanje, da se polagoma vendarle prenese z Dunaja v Trst.

— **Manifestacija proti obisku šolarskih maš.** Mestno zastopstvo v Gabloncu na Češkem je sklenilo v svoji seji, da se proti odloku okr. šol. sveta, po katerem bi se morali šolarji trikrat na teden pred poukom udeležiti šolarske maše, priredi javna manifestacija in pošlje ugovor deželnemu šolskemu svetu.

Naročajte in širite naš list!

Raznoterosti.

× **Na Niagari** se je nagromadilo toliko ledu, da je vsa okolica v nevarnosti, ako se vdeta nasip in jez velikanskemu pritisku. Prebivalstvo kraja Niagare in Learseona je v velikih skrbih. Pionirji poizkušajo prestreliti jez na več krajih. Led prihaja iz velikih jezer. Take velikanske množice ledu dosedaj še niso opazili na reki Niagari.

× **Do kdaj bo še svet?** — Dr. Chamberlain, profesor na vseučilišču v Čikagi, trdi, da bo naš svet obstal še najmanj sto milijonov let.

× **Razstava proti pijančevanju.** V Ženevi so otvorili razstavo, v kateri se nazorno predložijo vse slabe posledice pijančevanja in popivanja. Poleg tega je na razstavi veliko knjig, ki opisujejo telesni, duševni in gospodarski napadek pijanca. Posebno zanimivi so kriminalnostistični podatki. Glasom statistike se pije največ na Francoskem, potem v Švici, najmanj pa na Finskem in v Norvegiji. Vendar se opaža, da popivanje v Švici razmeroma ponehava, v kljub temu, da se še vedno izda na leto približno 300 milijonov frankov za opojne pijače, za mleko in kruh pa 200 milijonov. Že v letu 1903 je bilo v tej mali državi skoro 24.000 gostilnic. V švicarskih ječah je 40% zločincev, ki so zakrivali zločin priznani pijani. Za to res zanimivo razstavo napravljajo ne-

umorno dalekosežne objave in pošiljajo posebna povabila tudi šolam, ki naj bi poslale učence, katerim je dovoljena znatno znižana voznina, obiskat razstavo, da bi ša kot mladi uvideli in spoznali grozne posledice za narod, če se vda-jajo ljudje popivanju in pijančevanju.

× **Največji vodni rezervar** bo otvoril meseca majnika londonski župan ob priliki slovesnega prevzeta razširjenega londonskega vodovoda. Rezervar, katerega je sezidal Metropolitan Whator Board v Henar Osku bo držal 254.250.000 l vode ter jo dajal za 1.750.000 prebivalcev.

× **Solzeče drevje.** Na Kanadskih otokih raste med grmičevjem neke vrste drevje, ki spada v vrsto lavorjev ter ima lastnost, da kapajo iz gostega listja neprestano kapljice, čiste kot biser, ki se nabirajo med neprestanim šumenjem in žuborenjem okolo drevesa v malih tolmunčkih. Prebivalci imenujejo ta lepa drevesa solzeče drevje.

× **Kako angleška vlada počasti časnika?** Ministrstvo mornarice pripravlja veliko svečanost na čast angleškemu časnika-jem, ki bodo imeli meseca junija svoj kongres. V luki Spithead bo 10. junija velika parada vojnega brodograja druge in tretje armade in tobe 68 bojnih ladij in 55 spremljevalk.

× **Šola za ljubezen.** V Novem Jorku so ustanovili šolo, kjer uče mlade moške dopisovanja ljubezenskih pisem. Ustanovniki so mnenja, da naselencem iz Evrope zaradi neznanja jezika ni mogoče tolmačiti svojih čuvstev napram Američankam. Za pet dolarjev jih nauče pisati več prav dobro sestavljenih pisem. Ta „šola“ se peča tudi s tem, da seznajanja gospode, ki se žele poročiti, s primer-nimi gospodičami.

× **Kokoše mesto.** 80 kilometrov od San Francisca proti severu je mestece Petaluma, ki ima 6000 prebivalcev in 1 milijon kokoši. Vsako leto prodajo meščani 190 milijonov jajc.

× **Slonova koža za preproge.** V Ameriki uporabljajo slonovo kožo za preproge. Ustrojijo jo na poseben način, da popolnoma ohrani naravno barvo in gube. To je najtrpežnejša koža, ki je dosedaj znana.

× **Knjižnica v Jildiz-Kiosku.** Ta sultanova palača bo, kakor poročajo iz Carigrada, dostopna ljudstvu in posebno še ena najdražjega knjižnice, v kateri so stari grški, arabski in perzijski rokopisi, ki so jih nabirali v 14. stoletju grški samostani in katerih se je Abdul Hamid kratko malo polastil in jih s tem seveda otegnil zgodovinskim raziskovalcem.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

V soboto, dne 19. junija t. l.
ob 1/2 9. uri zvečer

≡ v „Sokolski dvorani“ v Kranju ≡

KONCERT

na korist „Učiteljskemu konviktu“.

Sodelujejo:

gospa Anica Pirnatova (mezzo-sopran), gospod Karel Mahkota (bariton), gospod Oskar Dev (klavir), gospod Stanko Sajovic (gosli), godbeni klub „Sloga“, pevski zbor „Narodne čitalnice“
□ v Kranju in učiteljstvo kranskega okraja. □

VZPORED:

1. G. Verdi: Overtura k operi „Rigoletto“. Orkester.
2. A. Foerster: „Ljubica“. Mešan zbor.
3. a) Dr. B. Ipavec: „Če na poljane rosa pade.“ } Sopran-solo s spremljevanjem klavirja.
b) J. Hatze: „Pastir.“
4. Jak. Aljaž: „Na dan“. Moški zbor z bariton-solo.
5. H. Wieniarovski: „Legenda“ za gosli in klavir.
6. Dr. A. Dvořák: „Prstan“. Dvoglasen ženski zbor s spremljevanjem klavirja.
7. E. Adamič: „Zaman pod oknom“. Mešan zbor.
8. a) P. H. Sattner: „Zaostali ptič.“ } Bariton-solo s spremljevanjem klavirja.
b) P. Čajkovskij: Arija kneza Gremina
9. H. V. Vogt: „Lahko noč“. Moški zbor.
10. B. Smetana: Zbor vaštanov iz opere „Prodana vesta“. Mešan zbor s spremljevanjem orkestra.

Začetek ob 1/2 9. uri, konec ob 10. uri zvečer.

Blagajnica se odpre ob 1/2 8. uri zvečer.

Cene prostorom: Sedeži po 1 K, stojišča po 60 vin., za dijakke po 30 vinarjev.

Z ozirom na dobrodelni namen se preplačila hvaležno sprejemajo.

Listnica uredništva.

M. S. v. Ž.: Obrnite se na naslov: Fran Burger, mizareri mojster v Spodnji Šiški. — Z. T. na P.: Vprašate nas: Ali je po poroki, ki se vrši popoldne in v noč, učitelj dolžan poučevati drugi dan? 2. Ali je učitelj dolžan poučevati tisti dan, ko leži na mrtvaškem odru oče, mati, žena ali otrok in je tisti dan mrlič pokopan? — Odgovarjamo: Ali mislite učiteljevo poroko? No, potem se pač lahko oprostí za prihodnji dan s tem, da to kratkoma javi šolskemu vodstvu. — Odgovor na drugo vprašanje: Ne! Tudi učitelj je človek. In če s človeškega stališča je čisto nemogoče, da bi mogel ob takem žalostnem slučaju človek poučevati. Ako pa kdo kaj takega od učitelja zahteva, je živina! — Teh določb ni sicer nikjer v zakonu, pa so v sre in razumu! —

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1478/L. Štajersko. 95 1—1
Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Jakobu v Slov. gor. namesti se služba učiteljice z rednimi dohodki po III. krajnem razredu stalno.
Redno opremljene prošnje vpsolati je krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Jakobu v Slov. gor. do 15. junija 1909.
Dokazati je usposobljenost iz obeh deželnih jezikov.
Krajni šolski svet da eno prosto sobo in 1 seženj drv.
Okrajni šolski svet v Mariboru, dne 2. majnika 1909.

Št. 752/II. 96 1—1
Na šestrazredni ljudski šoli v Poličanah namesti se služba učiteljice z rednimi dohodki po III. krajnem razredu in sicer stalno.
Redno opremljene prošnje vpsolati je krajnemu šolskemu svetu Poličane do 15. junija 1909.
Dokazati je usposobljenost iz obeh deželnih jezikov.
Okrajni šolski svet v Slov. Bistrici, dne 3. majnika 1909.

Goriško. 97 1—1
Na zasebni ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda v Krmnu na Goriškem, ki se razširi z novim šolskim letom v dvorazrednico, se razpisuje definitivno nadučiteljsko mesto s sledečimi prejemki: plače letno 1400 K, naravno stanovanje oziroma stanarine 300 K, opravilne doklade 150 K.
Prosilec naj svoje, s potrebnimi izpričevali opremljene prošnje predloži vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani do 15. junija 1909. — Pripominja se, da imajo prednost oni prosilci, ki so zmožni tudi italijanščine.
Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, dne 26. maja 1909.

Nasim rodbinam priporočamo 14
- Kolinsko cikorijo -

Slavnemu učiteljstvu se priporoča stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“

Izborna kuhinja in klet. — Vsak petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporoča
34 12—6 **M. Rozman.**

Slavnemu občinstvu se naznanja, da se dobi vsak dan svež 93 6—2

sladoled

vsake vrste v kavarni „Prešern“ v Ljubljani.

Slaščičarna in pekarija Jakob Zalaznik

Stari trg 21 22 8—6
Mestni trg 6 - Sv. Petra cesta 26

V poletnih mesecih
sladoled in ledena kava.

KAVARNA.
Telefon št. 194.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 11 26—12

Pišite po vzorce!
V. J. Havliček a bratr
v Poděbradech na Češkem

izvozni dom platnenega in modnega blaga priporoča splošno priznane in pohvaljene kakovosti

modnega blaga volnenega in pralnega za dame in gospode, platna, damasta, prtice, brisače. sigurno stalnobarvnih pre- zefiri oblačila. krasnih modernih vzorcev cene. — Krasna izbira. —

Opreme za neveste za nizke, stalne cene. — Krasna izbira. —

Samo pri nas vse pristno.

Mnogo pohvalnic. Naročila za več nego 15 K pošiljamo poštne prosto. Zavitek s 40 metri ostankov okusno sortiranih za 18 K proti povzetju.

Pišite po vzorce!

9 21—12

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška tovarna **Cottage-Organs in orgelj-harmonijev.** 36 52 19

Najboljše orgelj-harmonije obeh sistemov izdeluje in pošilja najceneje

RUDOLF PAJKR & Komp.,
Kraljevi gradec št. 120 (Češko).

Zaloge: Dunaj, Praga, Budimpešta.
Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve, semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštne prosto do zadnje železniške postaje. Gospodom učiteljem visok rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.
Cenovniki gratis in franko.

Anton Šarc
Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Špecialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prtí, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezene.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene. Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:
Kolodvorske ulice št. 8.

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.
Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišeji, mo-86 nogrami itd. itd. 26 3

Ceniki gratis in franko.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani
na Dunajski cesti šte. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljsstvu svojo veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnal, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

10 34-23

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov.

Slavnim šolskim vodstvom in gg. učiteljem v ljubeznivo priporočam svojo

izvrstno urejeno

knjigoveznico.

Izvršujem vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela.

Za šolske in druge knjižnice sem upeljal posebno trpežno in lično vezavo, namreč v celo močno platno ravno za isto ceno kakor do sedaj pol platno.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Za mnogobrojna naročila se priporoča

Anton Janežič

knjigovez 24 10-6

Ljubljana, Florijanske ulice 14.

Rabite obleko?

Ne pošljite pa denar, ampak pišite samo po vzorce na

trgovsko hišo

R. STERMECKI v Celju,

da se prepričate o čudovito nizkih cenah in velikanski zalogi.

Vzorci franko. 55 26 12

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
v PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživljenja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na službini, pokojnini, ženitveni kaveji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital . . . K 1053.737.339-88

Zavarovalnine . . . „ 8.090.621-63

Izplačane škode in kapitali leta 1905 . . . „ 4.361.283-89

Rezervne in poroštvene zaloge . . . „ 41.335.041-01

Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška) . . . „ 2.188.391-24

Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva . . . „ 34.087.781-48

Izplačana dividenda členom življen. oddelkov l. 1905 . . . „ 206.296-40

V vsem pa doslej . . . „ 1.606.893-21

V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za . . . „ 3.004.509-80

V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I-V. za škode in nagrade . . . „ 97.814.430-97

Vsa pojasnila daje 14 26-11

General. zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,

Gospodske ulice št. 12.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani priporoča vizitke in raznovrstne kuverte s firmo.

V najinem založništvu je izšla:

VOJVODINA KRANJSKA

Izdava A za šole:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom in dodanim pojasnilom zemljepisnih znamenj.

Sestavil in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Visoki deželni svet kranjski je z razpisom z dne 25. maja 1907, št. 2463, odobril in pripustil to učilo v uporabo kot razredno na ljudskih in meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Vsi nariski, izvršeni na 18 listih, so risani v merilu 1:75.000. — Velikost 87 x 60 cm.

Torej ponazorjujejo po minimalnem načrtu za zemljepisni pouk v ljudskih šolah izbrano učilo v taki velikosti in preglednosti, da ga vsi učenci vsega razreda lahko na daljavo čitajo.

Cena 10 K.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Cena 1 K.

Izdava B za učence:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom.

Sestavil in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Izbor učiva se naslanja doslovno na podrobni učni načrt, ki ga je odobril c. kr. deželni šolski svet z razpisom z dne 27. decembra 1903, št. 2791, in ki velja kot normativ za domoznanski pouk v četrtem šolskem letu 2-, 3-, 4- in večrazrednih ljudskih šol. Z razpisom vis. c. kr. deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 28. januarja 1908, št. 468, je to delo odobreno kot učilo na ljudskih in meščanskih šolah.

Mestna hranilnica
= ljubljanska =

v lastni hiši Prešernove ulice šte. 3

poprej na Mestnem trgu zraven rotovža.

Stanje hranilnih vlog: nad 34 milijonov kron.

Rezervni zaklad: nad 860.000 kron.

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

20 8-6

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljsstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posejilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli. — Štampilje, vignete. — Zavitke za urade v vseh velikostih. — Ceniki brezplačno na razpolago. — Dobro blago in točna postrežba.

6 42-22

UČITELJSKA TISKARNA

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče šte. 4 v Ljubljani Gradišče šte. 4

priporoča sl. kraj. šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljsstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj. Postrežba točna. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah. Tiskovine se izvršujejo v eni ali več barvah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Telefon št. 118.

(5) 52-21

Litografija.

Poštna hranilnica št. 76.307.